

Zasady ogólne określania zadań gospodarczych dla nadleśnictwa obejmują dwie grupy zagadnień:

- Podstawy gospodarki przyszłego okresu, w tym cele i zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, podział na gospodarstwa, wieki rębności, podział na ostępy;
- Określenie i przyjęcie etatów cięć użytkowania głównego, w tym: użytki rębne, użytki przedrębne, etat miąższościowy użytków głównych (rębnych i przedrębnych).

1. Podstawy gospodarki przyszłego okresu

1.1. Cele i zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

Różnorodność funkcji lasów oraz konieczność zapewnienia trwałości tych funkcji przejawia się w podziale lasów na kategorie ochronności oraz gospodarstwa. Kategorie ochronności są wynikiem wyodrębnienia dominujących funkcji lasów takich jak lasy wodochronne itd., natomiast podział na gospodarstwa realizuje w praktyce ideę zachowania trwałości i wielofunkcyjności lasów poprzez odpowiednio zaprojektowany rozmiar i lokalizację użytkowania oraz zaplanowanie zabiegów pielęgnacyjnych i hodowlanych. Prawidłowo zaplanowany i wykonany plan użytkowania jest zatem podstawowym elementem zachowania wielofunkcyjności lasów poprzez, z jednej strony zachowanie trwałości lasów, a z drugiej zapewnienie realizacji funkcji gospodarczej, jakim jest dostarczanie na rynek ekologicznego surowca – drewna.

Podstawą planowania użytkowania głównego jest inwentaryzacja zasobów leśnych oraz ustalenie dominujących funkcji lasów – przejawiających się w podziale na lasy ochronne oraz na gospodarstwa.

W gospodarstwie specjalnym wielkość użytkowania musi zapewniać trwałość zachowania cennych elementów ekosystemów. W gospodarstwie zrębowym podstawowym kryterium planowanego rozmiaru i lokalizacji użytkowania jest dojrzałość drzewostanów oraz wymagania odnowieniowe gatunków światłożądnych (sosna, brzoza, olsza) determinujące rodzaj rębni. Natomiast w gospodarstwie przerębowo-zrębowym, oprócz kryterium dojrzałości, rozmiar użytkowania ustala się na podstawie wymagań gatunków cienioznośnych, wymagających zastosowania rębni częściowych.

1.2. Podział na gospodarstwa

Podział lasów na gospodarstwa, przyjęty zgodnie z § 25 i 82 instrukcji u.l. i ustaleniami KZP, opracowano w oparciu o dane z opisu taksacyjnego.

Tab. 25. Podział lasów na gospodarstwa.

Lp	Gospodarstwo	Powierzchnia leśna zalesiona i nie zalesiona	
		ha	%
1	Specjalne (S)	4096,80	22,1
2	Ochronne (O)	12202,99	65,7
3	Zrębowe (Z)	414,19	2,2
4	Przerębowo – zrębowe (GPZ)	1789,65	9,6
5	Przebudowy (R)	65,90	0,4
Razem		18569,53	100,0

Do gospodarstwa specjalnego zaliczono:

- lasy w rezerwatach
- lasy na siedlisku Bb, BMb, LMb, Ol3, OlJ, Lł
- drzewostany cenne przyrodniczo
- ostoje zwierząt chronionych
- ostoje ksylobiontów
- drzewostany z siedliskami przyrodniczymi w stanie zachowania A
- wyłączone drzewostany nasienne
- lasy stanowiące rezerwę drzewną
- drzewostany z obiektami turystycznymi.

W porównaniu do poprzedniego okresu gospodarczego udział gospodarstwa specjalnego wzrósł z 17,8 % do 22,1 % powierzchni leśnej zalesionej i nie zalesionej.

Szczegółowy wykaz pododdziałami drzewostanów zaliczonych do gospodarstwa specjalnego zamieszczono w części tabelarycznej niniejszego elaboratu.

Do gospodarstwa lasów ochronnych zaliczono drzewostany w lasach ochronnych z wyjątkiem drzewostanów zaliczonych do gospodarstwa specjalnego lub do gospodarstwa przebudowy. Szczegółowa lokalizacja lasów ochronnych została zamieszczona w części I pkt 2.9.1.

Do gospodarstwa zrębowego w lasach gospodarczych zaliczono drzewostany na siedliskach: Bśw, BMśw, BMw i Ol nie ujęte w gospodarstwie specjalnym lub przebudowy, w których przyjęto zrębowy sposób zagospodarowania.

Do gospodarstwa przerębowo – zrębowego w lasach gospodarczych zaliczono drzewostany nie ujęte w gospodarstwie specjalnym lub przebudowy, w których przyjęto przerębowo – zrębowy sposób zagospodarowania.

Do gospodarstwa przebudowy zaliczono drzewostany zgodnie z „Zasadami Hodowli Lasu” posiłkując się przy tym Instrukcją Urządzania Lasu, z uwzględnieniem wytycznych KZP oraz końcowej kontroli i odbioru robót urzędzeniowych.

Powierzchnia drzewostanów do przebudowy wynosi 65,90 ha.

Drzewostany przeznaczone do przebudowy występują na siedliskach BMśw, LMśw, LMw, Lśw, Lw, Ol i są to drzewostany o charakterze negatywnym.

Drzewostany te zostały zaprojektowane do przebudowy w I dziesięcioleciu rębniami zupełnymi i częściowymi. Wykaz tych drzewostanów został zamieszczony w części tabelarycznej elaboratu (wzór nr 3).

1.3. Wieki rębności

Zgodnie z ustaleniami KZP i NTG dla poszczególnych gatunków drzew przyjęto następujące przeciętne wieki rębności służące do obliczenia etatów:

Rodzaj, gatunek	Wiek rębności
Db	140 lat
Js, Wz	120 lat
Bk	110 lat
So, Md	100 lat
Św	90 lat
Dg, Gb, Brz, Ol, Lp, Kl, Jw, Ak	80 lat
Os, Olsz, Ol-odroślowa	60 lat
Tp, Wb,	40 lat

Indywidualne wieki dojrzałości rębnej były określane przez taksatorów dla poszczególnych drzewostanów z uwzględnieniem: rzeczywistego składu gatunkowego drzewostanu, jakości drzewostanu, stopnia uszkodzenia i zgodności składu gatunkowego drzewostanu z GTD oraz osiągniętym stopniem dojrzałości do odnowienia.

1.4. Podział na ostępy

Podział lasu na ostępy zachowany został z okresu ubiegłego. Wyznaczony kierunek cięć jest przeciwny do kierunku panujących wiatrów i biegnie równoległe do linii gospodarczych. Na mapie przeglądowej projektowanych cięć rębnych wyznaczono wzdłuż pasa ostępowego ostępy stałe składające się w zasadzie z dwóch oddziałów o przeciętnej szerokości 750 m. Sporadycznie ostęp składa się z jednego lub z trzech oddziałów.

W części oddziałów wyznaczono ostępy przejściowe, z uwagi na zablokowanie drzewostanów rębnych i starszych. Są to oddziały: 171, 359, 411, 447, 449, 467, 482, 484, 491, 495, 589, 623, 696.

Ostępy stałe zostały zaznaczone na mapach strzałką koloru czerwonego, a ostępy przejściowe strzałką koloru niebieskiego.

2. Określenie ogólnych zasad wyliczenia i przyjęcie etatów cięć użytkowania głównego

Użytki główne podzielone zostały na:

I - użytki rębne

II - użytki przedrębne

Użytki rębne podzielono na:

a/ użytki rębne zaliczone na poczet wyliczonego etatu,

b/ użytki rębne nie zaliczone na poczet wyliczonego etatu.

2.1. Użytki rębne

Użytki rębne zaliczone na poczet etatu dla Nadleśnictwa stanowią sumę etatów przyjętych i obliczonych dla poszczególnych gospodarstw.

Etaty użytków rębnych wyliczono w oparciu o:

- powierzchnią i miąższościową tabelę klas wieku według gospodarstw i grup gatunków panujących o tym samym wieku rębności - tabela nr VI
- wykaz drzewostanów zakwalifikowanych do przebudowy w najbliższym 10- leciu – wzór nr 3
- wykaz drzewostanów w KO i KDO - wzory nr 4, 5
- wskazania gospodarcze opracowane w terenie i uzgodnione z Nadleśnictwem.

Tabela nr VI zamieszczona jest w części tabelarycznej niniejszego elaboratu.

Wyliczone i przyjęte etaty dla określają pobór miąższości w m³ grubizny brutto, a dla gospodarstwa zrębowego obliczono również etat powierzchniowy,

Dla każdego gospodarstwa określono na 10-lecie etat z potrzeb hodowlanych drzewostanów, który jest sumą miąższości drzewostanów przewidzianych we wskazaniach gospodarczych do użytkowania rębego, zgodnie z potrzebami wynikającymi z funkcji lasów, stanu hodowlanego drzewostanów, stopnia zaawansowania odnowień podokapowych oraz z konieczności zachowania odpowiedniego ładunku przestrzennego i czasowego w ostępach.

Dla gospodarstwa specjalnego (S) etatu nie obliczono. Wynika on ze stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych drzewostanów, uwzględniających funkcje lasu i stan drzewostanów. Zastosowane formy użytkowania rębne powinny zapewnić ciągłe spełnianie funkcji określonych dla tych drzewostanów.

Dla gospodarstwa lasów ochronnych (O) przyjęto etaty z potrzeb hodowlanych. Etaty te porównano z wyliczonymi etatami według dojrzałości drzewostanów, lecz tylko dla sformułowania odpowiednich wniosków.

Do wyliczenia etatów wg dojrzałości przyjęto przeciętne okresy odnowienia: przy Rb IIIa - 15 lat, przy Rb II oraz Rb IIIb - 25 lat.

W gospodarstwie zrębowym (GZ) w lasach gospodarczych przyjęto etat optymalny.

W gospodarstwie przerębowo-zrębowym w lasach gospodarczych (GPZ) przyjęto etat z potrzeb hodowlanych. Do wyliczenia etatów zastosowano średnie okresy odnowienia: przy Rb IIIa - 10 lat, przy Rb II i Rb IIIb - 20 lat.

W gospodarstwie przebudowy (R) przyjęto we wszystkich obrębach etaty z potrzeb hodowlanych, wynikające z potrzeb przebudowy drzewostanów.

Obliczone i przyjęte etaty miąższościowe użytkowania rębne zestawiono w tabeli nr XIV zamieszczonej w Dziale IV niniejszego elaboratu.

Miąższość netto użytków rębnych zaliczonych na poczet przyjętego etatu obliczono mnożąc miąższość brutto przez współczynniki redukujące (§ 93 instrukcji u.l.). Do tak obliczonej miąższości netto dodano 5 % miąższości z tytułu spodziewanego przyrostu drzewostanów do chwili ich wyrębu.

Użytki rębne nie zaliczone na poczet przyjętego etatu obejmują:

- uprzątnięcie płazowin,
- uprzątnięcie nasienników, przestojów i przedrostów (nie zaliczonych jako wartościowe dla hodowli lasu),
- usunięcie drzew z innych przyczyn (poszerzenie linii podziału powierzchniowego).

2.2. Użytki przedrębne

Zasady wyliczenia i przyjęcia etatów użytkowania przedrębnego określone są w §§ 94 i 95 instrukcji u.l.

Do użytków przedrębnych w planie urządzenia lasu zalicza się grubiznę projektowaną do pozyskania w ramach czyszczeń późnych (CP) i trzebieży (TW, TP).

W części tabelarycznej elaboratu zamieszczono tabelę nr XVI dla Nadleśnictwa, zawierającą zestawienie zbiorcze powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego według rodzajów cięć i gatunków panujących oraz klas i podklas wieku.

Na podstawie tej tabeli ustalono etaty cięć użytkowania przedrębego w rozmiarze powierzchniowym, które następnie przyjęto podczas NTG. Są one wielkością obligatoryjną do wykonania w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu.

Orientacyjny etat użytkowania przedrębego w rozmiarze miąższościowym ustalono w m³ grubizny netto na 10- lecie, sumarycznie dla Nadleśnictwa, bez szczegółowego rozdziału na gospodarstwa, rodzaje cięć, gatunki drzew i klasy wieku.

Orientacyjną wysokość miąższości grubizny planowaną do pozyskania określono na podstawie:

- zaplanowanych zadań powierzchniowych,
- pozyskania grubizny w ramach użytkowania przedrębego w Nadleśnictwie w okresie ostatnich 5 lat (łącznie z użytkami przygodnymi),
- wielkości spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości w drzewostanach nie objętych użytkowaniem rębny

Przyjęto zasadę, że planowany i przyjęty rozmiar miąższości użytkowania przedrębego ogółem nie może przekroczyć 50 % spodziewanego przyrostu bieżącego we wszystkich drzewostanach, w których nie planuje się użytkowania rębego.

2.3. Etat miąższościowy użytków głównych (rębnych i przedrębnych)

Etat miąższościowy użytków głównych (rębnych i przedrębnych) jest pojęciem prawnym, zapisanym w ustawie o lasach. Jest to całkowita miąższość grubizny netto, zaprojektowana do pozyskania w planie urządzenia lasu, na którą składają się:

- użytki rębne zaliczone na poczet przyjętego etatu łącznie ze spodziewanym 5- procentowym przyrostem,
- użytki rębne nie zaliczone na poczet przyjętego etatu,
- użytki przedrębne.

Użytki główne zestawione są łącznie w tabeli nr XVII zamieszczonej w rozdziale IV elaboratu oraz w części tabelarycznej.

Zatwierdzony łączny miąższościowy etat użytków głównych jest etatem maksymalnym, którego Nadleśnictwo nie może przekroczyć.